

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מח.

עין משפט גזר מצוה

ל' א מיי פטי' מלכות
מלכות אסורות הלה
ד:
ל' ב מיי פטי' מהל'
אסורי מצות הליט':
ל' ג שם הלה י:
מ' ד מיי פטי' מהל' יו"ט
הלה ג:

(א) [מנחת ה. מולין 5:
תמורה כט. א.] (ב) [מנחת
כא. א.] (ג) [דף קרל שבט
מכני ואולי כ"ל כל מלאכה
לא יעשה כהן דמכני גבי
תה הפסח שמוט בי טו.].
(ד) [ז"ל והמנן. ט.] (ה) [קרת
יח טו. א.] (ו) [לעיל מו. א.]
(ז) [לעיל כה. א.] (ח) [לעיל כה. א.]

הגהות הב"ח

(א) הש"י ד"ה דלא חזיא
וכי דהרי סופי:

מוסף רש"י

במושקה ישראל. מקרא
הוא כספי יחזקאל שם
אחד מן האלן מן
המלכים ממשיקה ישראל
ולענין קצנתו ופסיקתו
מכני (חזיון 3). מן
המותר לישראל. מן
המותר לאכילת תעלה הנה
קצני (תמורה כב). מן
המותר למשקה ישראל
יבוא נכסי (מנחות ז)
כל קצנתו יבוא יבוא משקה
הכאף לשלל כל עקר
הפסחה קצניה על שם
המשקה. כלומר האכילה
עם הפסח הנה מן
המותר לשלל (יחזקאל
ח טו). ואין חילוק
מלאכות לרש"י. אצל
עשה שמים ושלש מלאכות
כבעל שם, או עשה
מלאכה שם שם עשה
לאוין אינו מביא אלא
אחת למיד העברה הלקח
יאלת. כפי"ה ליה אין
חילוק מלאכות צי"ט,
דכ"ט לא יאלת העברה,
ומ"ד נמי העברה ללא
יאלת ופסקא ליה חילוק
מלאכות מועשה אחת
משה, אי מילי צאיטו
דלית בן חייב מועשה כגון
מלאכות דשבת דהוה כרת
ועגנתו תעלה, דכשהיא
פרישה דועשה מלאכה משה
קמייה מועשה אחת משה
דחייב מלקות הוא ואין
זדוהן כרת אין זו חילוק
מלאכות (מנחת כ"א).

רבינו חננאל

מן המאמרים ממותר שתי
מאות שנשתיירו בבור,
כלומר אפילו ערלה שהיא
חמורה מן הכל. אם עלתה
ונשתיירו מאמרים מותרין
הן, מכאן לערלה שבטלה
במאמרים. ממשקה ישראל
מן היין המותר לישראל,
מכאן אמרו אין מביאין
נסכים מן הטבל, יכול לא
יבא מן המוקצה, אמרת
לאו, אלא יבא מן
המוקצה, ומה ראת
להתיר, גמרין מטבל מה
טבל מיוחד שאיסור גופו
גורם לו שלא להקריב כי
לא ניתקין אל כל שאיסור
גופו גורם לו. יצא מוקצה
שגופו מותר וכשר הוא
ואיסור הכנה בא להרחיק,
ואי ס"ד מוקצה אסור מן
התורה איך מתיר,
ואיפריא. ומשני אפיק
הבערה ועיל עצי אשרה,
ואזהרתי ולא ידבק בידך
מאומה מן החרם כו', ונדרת גם זו וכו'. ואוקימנא אלא עייל עצי הקדש כו'. אמר רמי בר חמא
מחלוקת ר' אליעזר ו' יהושע דתנאי' בהואיל, ופליגי ברובה רוב חסדא, ר' אליעזר סבר הוואיל ואי בעי האי מפריש ואי
בעי איני מפריש. כל חזיה וזיהא ליה ושרי ליה למפיה. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ר' יהושע סבר לא
אמרין הוואיל, וכיון דאיכא חזיה דלא חזיה ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא, עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפיה
אלא הוואיל ובעידנא דקא אפי לה כל חזיה וזיהא חזיה ליה, אבל האופה מיום טוב לחול דבעידנא דקא אפי לא חזיה ליה
לבו ביה, דהא אית ליה מאמרי אימא לך אסור ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דרמי, דלמא עד כאן לא אסור ר' יהושע
באפיית הפת ולא הוואיל חלה ממנה אלא משום דאית ביה פת אחת שאינה ראויה לא לו ולא לחאריה. מפני שהיא חלה
לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקליה ליה אורחיה חזי להאכיל ליה שרי ר' יהושע. אמרתה הוא דרמי
קמי ר' יודא רלא קבילא, אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קבילא, אמר ליה רואמי אבדלה, דתניא בברייתא אמר לו ר' יהושע
הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה, כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושחק, ואי ס"ד בהוואיל פליגי נימא ליה אינו

מן המאמרים. על כרחיך הנכסים קאי וקאמר הביאו הנכסים עליו מן המאמרים ששתיירו מאמרים צבור היין: **מכאן לערלה שצטלה נמאמרים.** דאי לאו בשיאסור מעורב זו קאי אמאי מנריך מאמרים ובעלמא כספרייה נפקא לן שפיר דערלה וכלאי הכרס כנילנין צמאמרים והאי מכאן לאו דוקא אלא אף כאן אמה יכול לסמוך קצת: **איסור דבר אחר.** שבת: **הא אם הוא דאמרת.** בזלנו הן הלוקין (מנחת דף כ"א): **חילוק מלאכות לשבת.** שאם עשה שמים כהעלם אחד או [אחת] צמתי העלמות חייב שמים: **ואין חילוק מלאכות ליום טוב.** שאם עשה שמי מלאכות צמוד אינו לוקה שמים והכא ציוס טוב קיימין ומחייבת ליה משום י"ט תרתי משום מוקלה ומשום צבטל גיד ציוס טוב: **אמר רמי בר חמא** **הא דרבה ורב חסדא.** דאפליגו: **גבי יום טוב** אי שריין להי משום הוואיל או לא: **מהלוקס רבי אליעזר** **ור' יהושע** **היא דרבי אליעזר סבר אמרינן הוואיל.** אע"ג דסופו להפריש אחת מנהן לחלה ונמנא שטרס דרבינ שאינו ראוי לאכילה אפי' הכי אמרינן הוואיל ואי בעי לא מפריש חדא לחלה אלא צלט מכל חדא ומתא ותיכא ואיכא למימר בכל חדא חזיה ליה ומותר לאפותה: **ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל** כדי להמיר מלאכות יום טוב.

אמר רמי בר חמא **הא דרב חסדא** **ורבה מחלוקת דר"א** **ורבי יהושע** **היא דר"א** **סבר אמרינן הוואיל** **ורבי יהושע** **סבר לא אמרינן הוואיל** אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הוואיל אלא דבעידנא דקא עיילי לתנורא כל חדא וחדא חזיה ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הוואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הוואיל אלא דאיכא חדא דלא חזיה לא לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הוואיל אמרוה [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' ירמיה קיבלה ר' זורא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זורא מילתא דקשיא לן ואתיא כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריה הרי הוא עובר משום: **לא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה** ואי אתא לימא ליה טעמא דירי משום הוואיל א"ל ולטיעמךך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א לרבריה הרי הוא עובר משום כל יראה וכל ימצא ושתיק ליה ה"ג דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמין שמוהורין עליו משום כל יראה וכל ימצא אלא שתיק ליה בברייתא ומהדר ליה במתני' ר' יצחק אמר רב תירא בכתיבתא אחריתי תניא רבי אומר הלכה כר' יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין קבין ובשעורין שלשת קבין ר' יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין שלשת קבין ובשעורין ארבעה קבין לא קשיא הא בחסיכתא הא במעלייתא אמר רב פפא שמע מינה גריעין חיטי חסיכתא מחיטי מעלייתא טפי מדרגיען שערי חסיכתא משערי מעלייתא דאילו התם תילתא והכא ריבעא אמר רב קבא מלוגנאה לפיסחא וכן לחלה (ו) (והתניא)

חמשת

ר' יהושע **סבר לא אמרינן הוואיל** והכי פירושה ר' אליעזר סבר שרי לאפותה ואע"ג דקוף סוף איכא חדא דלא חזיה ליה אין כאן איסור מלאכה הוואיל וכל חדא ומתא חזיה ליה דמני למשקל מכל חדא פורתא ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל דהא סופו לטובל אחת מהן לחלה הלכך כיון דטובת הגאה אינה ממון ולא עבר עלה מנחתה עד הערב ושרפנה: **אמרוה** **לחא** דרמי צר חמא: **מילתא דקשיא לן כו'.** דצטובת הגאה ממון ליכא לאוקמי פלוגתייהו לחוד דנהי נמי דטובת הגאה ממון לר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעבור על כל יראה מאליו ואינו עושה מעשה צידים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה צידים: **טעמא דידי משום הוואיל** ואין כאן חילול: **אחד ליה במעילתא אחריתא.** ואיכא למימר דבתרייהו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הגאה ממון הלכך אי מתמנה גביה עבר עלה ולאפותה קודם לכן אין כאן איסור דלמרי' הוואיל ואיכא למימר בכל חדא חזיה ליה ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך לא זהו חמין שמוהורין עליו וכי אפי לה עבר עלה דלא אמרינן הוואיל והא דתרינא לעיל [מנ:] דכולי עלמא ללוין: **שיעור עיסה.** ללוין פסח ולא יומר שיהיה לשומרה מדי חמון: **חילוק הדברים.** ששעורין קרויין להחמין יותר מן החמיטין: **הא בחסיכתא הא במעלייתא.** קמייתא במעלייתא צמתייתא בחסיכתא שלש שלהן אינן אלא קציים טובות: **שמע מינה.** לענין מקח וממכר: **גריעין חיטי חסיכתא ממעלייתא טפי ממאי דגריעין** **שערי חסיכתא ממעלייתא דאילו.** צמתי קמתי טובות קציים וצרות שלשת קציים אלמא גריעי תילתא ואילו בשעורין טובות שלשת קצין והערות ארבעה ליכא גריעותא אלא ריבעא: **קבא מלוגנאה.** קב של אומה מקום: **לפיסחא.** שלא ללוש יותר כדי שיוכל לשומרו מן החימוץ: **וכן לחלה.** צחק שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להחמיץ צמלה:

חמשת

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ו' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דבעידי קבין חטין פת טפי (נ"א: טפ פת) מדרביי לתתא קבי שערי, וטריחא דהני טפי מחי. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין שריקין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיטתא היא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל בשעורין שאינן חזקין אלא בחושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר' ישמעאל אומר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין. ושנינא הא דאמר קבין חטין חטי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקבין (נ"א: ריקס) כדמתרגמין חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היפות שלשת קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבים חטיים יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חטיים יפות לחטיים רעות שליש מיותות, ובשעורים רביעי, מכלל שחטיים הרעות כו'. אמר רב קבא מלוגנאה לפסחא וכן לחלה, והוה שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנאה הוא חמשת רביעים ורעד. והן שיעורן הקמח להוציא מהן חלה.

תורה אור השלם

1. ושה אחת מן הצאן
מן הקואתים ממשקה
ישראל למנהא ולעולה
ולשלימיה לכפר עליהם
גאם אדנין אלהים:
יחזקאל מה טו
2. ולא ידבק בידך
מאומה מן החרם למען
ישוב יי מחרון אפך ונתן
לך רחמים ורחמך
והרפך כאשר נשבע
לאבתך:
דברים ג יח
3. ולא תביא תועבה אל
בייתך ויהיית חרם כמדרו
שקך תשקצנו ותעב
תקעבנו בי יתרו הוא:
דברים ז כו
4. ונתתם את מובחתיכם
ושקרתם את מצבתכם
ואשריהם תשרפן כאש
ותסילי אלהיהם תגדעון
ואבתכם את שקם מן
הקוקם ההוא:
דברים יב ג
5. ולא תעשון פן לוי'
אלהים: דברים יב ד
6. ויום השביעי שבת ליה
אלהיך לא תעשה כל
מלאכה אותה ונתן ובתך
עבדך ואמתך ובדמך
וגרך אשר בשעריך:
שמות כ ט

רבינו חננאל (המשך)

עובר הוואיל וכל חזא
וחדא חזיה ליה, אמאי
שתיק, ואלא מדראישיק
לית ליה הוואיל. א"ל ר'
ירמיה אי הכי הא דתנינא
בברייתא, אמר לו ר'
אליעזר הרי הוא עובר
משום לא יראה ולא ימצא,
ואשתיק ר' יהושע
בברייתא, הכי נמי הוהדר
ביה. והא אהדר ליה
במתני', לא זהו חמין
שמוהורין עליו בכל יראה
ובל ימצא, אלא שתיק
בברייתא ואהדר ליה
במתני', ר' אליעזר נמי
אמר אהדר ליה
במכילתא אחריתי. ואע"ג
דמסתבר טעמא דר' יהושע
(א) ואמר אני אכריע כשאני
אופה נמצאני עובר על
הוא לברו יעשה לכם
ועושה מעשה בידו,
וכשאני מניחה ואינו אופה
אותה נמצאני עובר ואינו
עושה מעשה בידו. תניא
אמר ר' הלכה כר' אליעזר
דאמר לא תקרא לה שם
עד שתאפה. ואע"ג דאין
למדין הלכה ממשנה דהיא
תלמוד. מסכינן הוא דאמר
רב יהודה אמר שמואל
ירכא כר' אליעזר
שהרודה ונתון טל הסל
מצרפן, וכלהו חזא טעמא
הוא. ור' יצחק אמר
הילכתא כבן בתירא דאמר
טליל לצונן. ואע"ג דפליגי

(א) נראה דיש טעות סופר בדבריו וכל"ל טעמא דר"י ואי אכריע דכשאני אופה מלאכות עובר על כל מלאכה לא יעשה כהן עושה כו'.